

บทที่ 8

การยกระดับนักส่งเสริมการเกษตรทำงานประจำให้เป็นงานวิจัย

ในความคิดเห็นส่วนตัวของผม คิดว่า KM มีมิติที่กว้างกว่างานวิจัย แต่กิจกรรมการวิจัย ก็ได้ช่วยสนับสนุนให้กระบวนการจัดการความรู้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และให้ผลต่อการพัฒนา “คน” ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่และเกษตรกรได้อย่างดีเช่นกัน ตามแนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตร มีจิตความสามารถหนึ่งที่จะต้องปฏิบัติหรือหาวิธียกระดับความสามารถก็คือ การทำงานวิจัยในงานประจำ หรือวิจัยในงานประจำ แล้วแต่ว่าจะใช้คำไหน

การวิจัยนั้น ช่วยสร้างให้คนสามารถคิดและทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่เป็นระบบ อีกทั้งยังสามารถเสริมจิตความสามารถของนักส่งเสริมการเกษตรให้มีการจดบันทึก การสรุปหรือถอดบทเรียน เป็นแรงเสริมหนุนให้การจัดการความรู้มีการจดบันทึกขุมความรู้หรือคลังความรู้เพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งการจัดทำคลังความรู้หรือการจดบันทึกนับว่าเป็นจุดอ่อนของการจัดการความรู้ขององค์กร การดำเนินการวิจัยฯ จึงเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการแก้ไขในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนนี้

ส่วนรูปแบบของการวิจัยนั้น เนื่องจากว่าปี 2549 กรมส่งเสริมการเกษตรได้เลือกให้จังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดนำร่องในการจัดการความรู้ และทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ดังนั้น ทีมงานจึงได้วางแผนการปฏิบัติงานในการยกระดับจิตความสามารถของนักส่งเสริมการเกษตร ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานและการพัฒนาองค์กรอย่างสูงสุด

ลองมาดูลำดับการดำเนินการ และการจัดการความรู้ในส่วนของยกระดับจิตความสามารถของนักส่งเสริมการเกษตร ให้สามารถทำการวิจัยควบคู่ไปกับงานประจำคุณะครับ ว่าเราเรียนรู้และปฏิบัติ มีความเป็นมาและเป็นไปกันอย่างไร

8.1 บันทึก “การเข้าร่วมกิจกรรมKM และการวิจัยกระบวนการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน” ที่กรมส่งเสริมการเกษตร

วันที่ 7-8 กุมภาพันธ์ 2549 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ให้แต่ละจังหวัดนำร่องทำKM นำเจ้าหน้าที่จำนวน 5 คน เพื่อเข้าไปเรียนรู้กระบวนการ KM และกระบวนการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในกระบวนการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน การเข้าร่วมทั้ง 2 กิจกรรมนี้ เราได้วางแผนเพื่อการพัฒนาทีมงานในภาคสนาม (หน้างาน) ด้วยการคัดเลือกทีมงานในระดับอำเภอเข้าร่วมเรียนรู้ทั้ง KM และการวิจัยกระบวนการฯ พร้อมกันในชุดเดียว

นักส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอที่เราได้คัดเลือกและนำเข้าร่วมการเรียนรู้ คือ

- คุณเชิงชาย เรือนคำปา นักส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกำแพงเพชร
- คุณเสนาะ ยิ้มสบาย นักส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอพรานกระต่าย
- คุณรังสรรค์ เลิศสูงเนิน นักส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอไทรงาม

9-10 กุมภาพันธ์ 2549 ทีมของจังหวัดกำแพงเพชร ยังอยู่ที่กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โครงการวิจัย"กระบวนการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย" หลายจังหวัดอาจเดินทางกลับ และส่งทีมใหม่มาร่วมสัมมนา แต่ของเราอยู่ไกล เดินทางลำบากเลยจัดให้เป็นทีมงานเดียวกัน คนทำวิจัยในพื้นที่ก็จะได้เรียนรู้ KM ไปด้วย

- กิจกรรมของวันที่ 9 กุมภาพันธ์ เป็นการนำเสนอโครงการวิจัย และ KM ภาคบ่ายก็แบ่งกลุ่มร่วมกันกำหนดกรอบการวิจัย และพิจารณาปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- วันที่ 10 กุมภาพันธ์ เป็นการมาเติมความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดย รศ.บำเพ็ญ เขียวหวาน จาก มสธ. และการเล่าตัวอย่างที่ชาวบ้านได้ทำวิจัยตามโครงการบ่มเพาะนวัตกรรมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ผมได้ร่วมแสดงความคิดเห็น(เป็นความคิดเห็นส่วนตัว ซึ่งอาจไม่ถูกต้อง) พอสรุปได้ว่า

- KM กับ PAR ในความคิดเห็นส่วนตัวของผม คิดว่า KM นั้นมีมิติที่กว้างกว่า วิจัย PAR เพราะ วิจัยเป็นการสร้างความรู้ แต่ KM นำความรู้มาใช้/จัดการ ฯลฯ
- เครื่องมือ KM สามารถสอดแทรกอยู่ในกระบวนการวิจัย PAR ได้ (ส่วนที่จะเรียนรู้ หรือ Action)
- การวิจัยเพื่อหารูปแบบการทำงาน หากตกลงใช้กระบวนการของ PAR ไปทำงาน ขับเคลื่อนพีชตลอดภัย (โดยใช้แว่น KM) ก็น่าจะถูกต้องและเพียงพอเพราะ PAR เป็นกระบวนการอยู่แล้ว ส่วนต่อจากนี้ควรเป็นผู้มีส่วนได้เสียในสนามวิจัยไปคิดต่อเอง เราไม่ต้องคิดให้
- น่าจะเน้นกระบวนการในพื้นที่ ให้ใช้แว่น KM มองเพื่อสนับสนุนการทำงานวิจัย PAR เช่นค้นหาของดีที่ทำอยู่แล้ว ไปส่งเสริม/แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเลย จะทำให้เกิดผลในทันที (ทางลัด) ดีกว่าจะได้เพียงรูปแบบ แต่วิจัยเพื่อหารูปแบบก็ดำเนินควบคู่กันไป

มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการดำเนินการ KM กรมส่งเสริมฯ ซึ่งผมได้พยายามที่จะพูดคุยเพื่อสื่อสารกับหลายๆ ท่านว่าน่าจะดำเนินการเพิ่มเติมบ้างถ้าเห็นว่าจะเกิดประโยชน์ต่อองค์กร เช่น การทำแผนที่คน แผนที่ความรู้ และการจัดทำคลังความรู้ (ไม่ใช่คลังข้อมูลข่าวสาร) เป็นต้น

8.2 การหารือกับทีมงาน PAR พี่พลอดภัย

ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549 ทีมงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร ได้เชิญ ทีมแกนนำนักวิจัยในพื้นที่ ที่จะดำเนินการวิจัย PAR ในโครงการพี่พลอดภัย จากเป้าหมาย 3 ตำบล แต่วันนี้เชิญแกนนำมา 4 ท่าน เป็นผู้ก่อการดีก่อน จากขวาไปซ้าย คือ

1. คุณสังวาลย์ กันธิมา จากสำนักงานเกษตรอำเภอคลองขลุง
2. คุณเสนาะ ยิ้มสบาย จากสำนักงานเกษตรอำเภอพรานกระต่าย
3. คุณเชิงชาย เรือนคำปา จากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกำแพงเพชร
4. คุณรังสรรค์ เลิศสูงเนิน จากสำนักงานเกษตรอำเภอไทรงาม

(คนซ้ายสุดคือคุณสายัณห์ ปิกวงศ์ ทีมของสำนักงานเกษตรจังหวัด)

ทีมงานได้ร่วมกันศึกษาและปรับปรุงขั้นตอนการวิจัย PAR โดยปรับปรุงจาก

- ขั้นตอนการวิจัย PAR แบบกว้างๆ โดยทั่วๆ ไป
- กิจกรรมจากงานวิจัย"การขับเคลื่อนลด ละ เลิกการใช้สารเคมีฯ" ของอรทัย รวยอาจิม จากคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ม.มหิดล
- ขั้นตอนการดำเนินการพี่พลอดภัยของกรมส่งเสริมการเกษตร

ได้ยกร่างแผนการดำเนินการวิจัยคร่าวๆ ดังนี้

ตารางแสดงรายละเอียดกิจกรรมและขั้นตอนแผนการวิจัย

ขั้นตอนหลัก	รายละเอียดกิจกรรม	ขั้นตอนที่กรมฯกำหนด
1. ขั้นเตรียมการ	1) การหาภาคีทำงาน 2) ทำความเข้าใจ/กระตุ้นชุมชน 3) วิเคราะห์ชุมชน/คัดเลือกชุมชน	1) จำแนกพื้นที่
2. ขั้นดำเนินการวิจัย	4) การตรวจวิเคราะห์สารเคมีตกค้าง 5) การเข้าสู่ชุมชนวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทาง 6) ค้นหาของดี/ศึกษาดูงาน 7) ทดลองปฏิบัติเพื่อปรับวิธีการผลิต 8) เยี่ยมเยียนติดตามให้กำลังใจ 9) การบันทึกข้อมูลเปรียบเทียบต้นทุน 10) เปรียบเทียบผลการปฏิบัติ	2) บูรณาการแผน 3) ถ่ายทอด 4) สร้างเครือข่าย 5) การตลาด
3. ขั้นสรุปผล/รายงานผล	11) เกษตรกร แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ สรุปผล 12) เผยแพร่ผลการวิจัยร่วมกับชุมชน	การสรุปและรายงาน ผลการปฏิบัติงาน

ในการประชุมในวันนี้ ทีมแกนนำได้ตกลงกันในเบื้องต้นว่า

- เราจะนำการวิจัย PAR มาสวมในงานที่ชปตลอดภัยประมาณ 20 จุด คือ นักส่งเสริมการเกษตรมือใหม่ที่เรารู้จัก 8 จุด และผู้สนใจอีก 12 จุด
- จะรับสมัครทีมงาน ที่สนใจจะเรียนรู้การวิจัย PAR เพิ่มเติม
- ในวันสอนงาน นักส่งเสริมการเกษตรมือใหม่ จะใช้ในวันประชุมทีมวิจัยไปพร้อมๆ กันทุกเดือน
- การคัดเลือกพื้นที่วิจัย จะเน้นการคัดเลือกโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (เพราะกระบวนการคัดเลือกพื้นที่/จำแนกพื้นที่ ที่กรมฯ กำหนดน่าจะใช้ไม่ได้ผล)
- ขกร่างนี้จะทำการปรับปรุงร่วมกับทีมงานอีกครั้งหนึ่ง

8.3 คัดเลือกทีมงานนักวิจัย PAR ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร

ในการพัฒนาเพื่อยกระดับขีดความสามารถของนักส่งเสริมการเกษตร ของจังหวัดกำแพงเพชร ให้สามารถนำการวิจัยมาสู่การปฏิบัติงานปกติ ในโอกาสที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้มอบให้จังหวัดกำแพงเพชรดำเนินการนำร่องทำการวิจัยกระบวนการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน (PAR) จำนวน 3 จุดในพื้นที่ของจังหวัด

ทีมงานจึงได้หารือเบื้องต้นในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549 เพื่อใช้โอกาสนี้สร้างนักวิจัย โดยกำหนดเป้าหมาย ประมาณ 20 คน และขณะนี้ได้เป้าหมายจำนวน 26 คนเพื่อให้กระจายในทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ ดังรายชื่อบุคคลเป้าหมาย เพื่อพัฒนาเป็นนักวิจัย โดยใช้โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร ปี 2549 ดังต่อไปนี้

ตารางแสดงรายชื่อผู้ส่งเสริมการเกษตรที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
	อำเภอเมืองกำแพงเพชร		
1	นายเชิงชาย เรือคำปา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต.นาบ่อคำ ศูนย์นำร่อง เดิม
2	น.ส.ปริยรัตน์ สืบวงศ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3	ต. คลองแม่ลาย
3	น.ส.จุฬารัตน์ นกสกุล	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3	ต. เทพนคร
4	นางสมพร จันทร์ประทีภย์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต.ลานดอกไม้ออก
5	น.ส.สุบิน แก้วเต็ม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3	กลุ่มอาชีพในเขต อ. เมือง
6	นายเขาวริก ครุฑอินทร์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. วังทอง
7	นายสุรเชษฐ์ อินทร์เจือจันทร์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต.อ่างทอง
	อำเภอพรานกระต่าย		
8	นายเสนาะ ยิ้มสบาย	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต.คลองพิไกร ศูนย์นำ ร่องเดิม
9	นายประสิทธิ์ อุทธา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. ท่าไม้
	อำเภอลานกระบือ		
10	นายสนอง ขวัญคำ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต.ช่องลม
11	นายนิพิจ พิณีผล	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3	ต.บึงทับแรด
	อำเภอไทรงาม		
12	นายรังสรรค์ เลิศสูงเนิน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. มหาชัย ศูนย์นำร่อง เดิม
13	น.ส.นิตยา บังคมเนตร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3	ต.พานทอง
	อำเภอคลองลาน		
14	นางอรวรรณ เก่งสนาม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. คลองลานพัฒนา

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
15	นายสวัสดิ์ ขาวทอง	เจ้าพนักงานการเกษตร 4	ต. คลองน้ำไหล
	อำเภอทรายทองวัฒนา		
16	นายปรารภ คันธวัน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต.ทุ่งทอง
	อำเภอปางศิลาทอง		
17	น.ส.ชูลี เอี่ยมอั้น	เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร 5	ต.หินดาด
	อำเภอขจรบุรี		
18	นายสุวรรณ ตาคำ	เจ้าพนักงานการเกษตร 5	ต. สลกบาตร
19	นายวรชิต พิเคราะห์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. วังชะพูล
20	รุ่งอารีรัตน์ ช่วงโพธิ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. ยางสูง
	อำเภอคลองขลุง		
21	นางสังวาลย์ กันธิมา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. วังแถม
22	นางสุภาพ อุ่นเรือน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	กลุ่มอาชีพในอำเภอ
23	นางส.วันวิสาข์ จันเพชร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	ต. แม่ลาด
	กิ่งอำเภอบึงสามัคคี		
24	นายรณชัย ไชยยะ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. เทพนิมิตร
25	นายภูมिरพี ชัดเกล้า	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	ต. บึงสามัคคี
	กิ่งอำเภอโกสัมพีนคร		
26	นายบุญช่วย เข้มคง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว	ต. โกสัมพี

เพื่อดำเนินกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ในการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เป็นการพัฒนาค่อยเป็นค่อยไป เป็นขั้นเป็นตอน โดยมีทีมงานทั้งจากกรมส่งเสริมการเกษตร เขตฯ 6 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และนักวิจัยอิสระ และทีมงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชรเอง ร่วมในกระบวนการครั้งนี้ด้วย

หวังไว้ว่าในอนาคตอันใกล้นี้ นักส่งเสริมการเกษตรส่วนหนึ่งของจังหวัดกำแพงเพชร คงสามารถสร้างนักวิจัยให้เกิดขึ้นชุมชน และนำกระบวนการวิจัยมาสู่งานประจำ และพัฒนา **ก้าวสู่การเป็นนักส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพ** ได้อย่างแน่นอน

8.4 ตัวอย่างของบันทึกการเตรียมพร้อมทีมนักวิจัย PAR อาหารปลอดภัย

วันนี้ (14 มีนาคม 2549) ทีมงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร ได้จัด ประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ตามโครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้ มาตรฐาน เป็นครั้งแรก ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร ในการประชุม เชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีทีมงานและเครือข่ายเข้าร่วมฯ จำนวน 40 คน อาทิ

- ทีมสำนักงานเกษตรจังหวัด 8 คน
- คณะทำงานจากกรมส่งเสริมการเกษตร 4 คน
- จากเขตฯ 6 เชียงใหม่ 1 คน
- ทีมนักวิจัยจากสำนักงานเกษตรอำเภอ/กิ่งอำเภอ 26 คน
- เครือข่ายจาก ม.ราชภัฏกำแพงเพชร 1 คน

วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ทีมงานที่ เกี่ยวข้องทั้งจากส่วนกลางและนักส่งเสริมหน้างาน ได้เข้าใจถึงการนำกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาเป็นกระบวนการทำงานส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน และหาแนวทางการทำงานร่วมกัน กิจกรรมต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้และได้ ดำเนินการในวันนี้ ก็คือ

1. เริ่มภาคเช้าด้วยการปรับแนวคิดและการสร้างความเข้าใจให้แก่ทีมงาน โดยใช้การพูดคุย และได้นำเสนอ วิธีคิด เกี่ยวกับการวิจัยชุมชนของจังหวัดน่าน
2. การนำเสนอข้อคิดเห็นถึงแนวคิดและการเรียนรู้ จากการดูวีซีดี สะท้อนการทำงาน พัฒนา จากตัวแทนทั้งส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร
3. การนำเสนอกระบวนการและขั้นตอนการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการจูนคลื่นความเข้าใจในภาพรวมร่วมกัน ในประเด็น โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย วิจัย PAR และการจัดการความรู้
4. (บ่าย) เริ่มด้วยกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนโดยการฉายวีซีดีของ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) "ปัญหา มา ปัญญา มี" ตอน ไปดูชาวบ้านจัดการความรู้ เรื่องดิน และสรุปบทเรียนโดยตัวแทนนักส่งเสริม 2 ท่าน
5. การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการนำกระบวนการวิจัยเข้ามาสู่งานประจำ โดยผมเป็นคนนำเสนอแนวคิดการจัดการความรู้ของสำนักงานเกษตรจังหวัด
6. การแบ่งกลุ่มนักส่งเสริมการเกษตรออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อสรุปผลความเข้าใจ และแนวทางที่จะนำไปทำงานวิจัย PAR ในพื้นที่
7. การสรุปภาพรวม และกำหนดกิจกรรมและนัดหมายการนำผลการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในครั้งต่อไป เลิกประชุมฯ เวลาประมาณ 16.30 น.

กิจกรรมการนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research : PAR) มาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยๆ กรมฯได้กำหนดให้จังหวัดดำเนินการนำร่อง ทีมงานได้ปรึกษาหารือกันแล้ว เห็นว่าเป็นโอกาสที่จะพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเกษตรของเรา ดังนั้นจึงเชิญนักส่งเสริมการเกษตรที่อยู่หน้างาน ในฐานะคุณกิจ จำนวน 26 ท่าน เข้าร่วมเป็นตำบลนำร่อง(เกินเป้าหมาย) และได้ผสมผสานหลายๆ กิจกรรมเข้ามาบูรณาการกัน เช่น การสอนงานและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิจัย(PAR) ให้แก่นักส่งเสริม

๗ ทั้งมือเก่า และมือใหม่ และการทำงานวิจัยควบคู่ไปกับงานประจำ การสร้างทีมงานและการขยายเครือข่าย เป็นต้น

ตามหัวข้อที่ 8.4 เป็นเพียงตัวอย่างบันทึกการปฏิบัติงานจริงของครั้งที่ 1 ซึ่งกิจกรรมในลักษณะนี้ได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนมีนาคมเป็นต้นมา เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นเวทีให้ทีมงานได้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนำเสนอผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานในพื้นที่ และคาดว่าทศรูปของกิจกรรมนี้คงต้องรอไปจนถึงช่วงต้นปี 2550 เนื่องจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ ยังอยู่ระหว่างการปฏิบัติการตามแผนการวิจัย ซึ่งจะแล้วเสร็จก็ต่อเมื่อได้ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต แล้ว และคาดว่าจะมีกิจกรรมที่เป็นปัญหาของชุมชนที่ต้องการการปฏิบัติในลักษณะของการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในประเด็นปัญหาใหม่ๆ ของชุมชนต่อไป

บทที่ 9

การสร้างทีมงานและเครือข่าย

การสร้างทีมงานและเครือข่าย หรือการทำงานเป็นทีม เรามักจะได้ยินการกล่าวถึงในทุกองค์กรและทุกระดับ แต่สิ่งที่เราได้ยินบ่อยๆ เหล่านั้นล้วนเป็นเพียงนามธรรมเท่านั้น หลักการต่างๆ ล้วนถูกนำมาเป็นนโยบายและพูดเป็นแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติ แต่การกระทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้หาใช่ของจริงได้ยากมาก สิ่งที่จะบันทึกต่อไปนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งของการพยายามที่จะปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดทีมทำงานที่มีเป้าหมายและทิศทางการทำงานเพื่อให้เกิดการทำงานกันเป็นทีมและเชื่อมโยง

ในเบื้องต้นเน้นที่จะสร้างทีมงานจัดการความรู้ในหน่วยงานในจังหวัดกำแพงเพชร สิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามวัฒนธรรมการทำงานเดิมก็คือ การออกคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะทำงาน แต่สุดท้ายการทำงานก็กลับเป็นเช่นเดียวกับการทำงานเพื่อบริหารแผนงานโครงการเท่านั้น จากทีมงานที่มีจำนวนไม่มากนักก็เลยมีการปรับวิถีคิดและวิธีปฏิบัติกันใหม่คือ

- คัดเลือกนักส่งเสริมการเกษตรที่อยู่ในระดับอำเภอ ซึ่งเป็นหน้างานของการส่งเสริมการเกษตรจำนวนหนึ่งด้วยความสมัครใจ
- วางแผนพัฒนาด้วยการใช้กิจกรรมในงานส่งเสริมการเกษตร ในปีที่ผ่านมาใช้โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมสินค้าการเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน (วิจัย PAR) เป็นกิจกรรมการพัฒนา (เริ่มต้นที่จำนวน 3 คน)
- เริ่มการพัฒนาโดยไม่มุ่งเน้นปริมาณ (จำนวน) แต่เน้นการสร้างและให้ความรู้ในการจัดการความรู้ไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติงาน
- สร้างและใช้โอกาสเพื่อการเสริมหนุนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เร่งรัดหรือจำกัดด้วยเงื่อนไขของเวลา
- วางแผนการพัฒนาให้ต่อเนื่อง โดยปฏิบัติและพัฒนาวิธีการแบบค่อยเป็นค่อยไป
- หาเวที และสร้างโอกาสเพื่อการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
- ใช้การประสานงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการประสานการปฏิบัติงานในภาคสนาม และการร่วมเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกเวลาและโอกาส

- ๗๗

ลองอ่านตัวอย่างบันทึกที่เกี่ยวกับการพัฒนา และสร้างทีมงานการทำงานด้านการจัดการความรู้ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร ดังต่อไปนี้ครับ

บันทึก “ การสร้างทีมงาน (2)”

เมื่อวันงานสรุปบทเรียนครึ่งปีการจัดการความรู้ของกรมส่งเสริมการเกษตร ระหว่างวันที่ 22 - 23 พฤษภาคม 2549 ซึ่งจัด ณ โรงแรมชาภัทรา ริเวอร์วิว อำเภอเมืองกำแพงเพชร ไหนๆ ก็มากำแพงเพชรทั้งที ทีมงานเลยปรึกษากันว่าเราน่าจะใช้โอกาสนี้ ให้โอกาสกับทีมงานที่อยู่หน้างานของกำแพงเพชร ได้มีโอกาสเข้ามา แลกเปลี่ยนเรียนรู้. ในกระบวนการของการจัดการความรู้จากงานนี้บ้าง

เนื่องจากการทำความเข้าใจนั้น บางครั้งเราจะใช้การอบรมโดยการบรรยาย (ทีมงานได้ทำการชี้แจงโดยการอบรมมาแล้วถึง 2 ครั้ง) แต่การที่จะให้เกิดความเข้าใจในนั้น หากได้มีโอกาสได้เห็นกระบวนการ และเห็นของจริงน่าจะก่อให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่า ในงานนี้ทีมของจังหวัดกำแพงเพชรจึงได้นำทีมงานหน้าใหม่ๆ มาเรียนรู้อีก 4 ท่าน คือ

1. คุณवाद วานิช เกษตรอำเภอพรานกระต่าย
2. คุณอรวรรณ เก่งสนาม จากสำนักงานเกษตรอำเภอลองลาน
3. คุณสังวาลย์ กันธิมา จากสำนักงานเกษตรอำเภอลองขลุง และ
4. คุณประสิทธิ์ อุทธา จากสำนักงานเกษตรอำเภอพรานกระต่าย

วิธีการนี้นับว่าได้ผลมากครับ เพราะสอบถามแต่ละท่านแล้ว ต่างก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า

"เป็นเรื่องที่ไม่ยาก และเป็นงานของเราที่ได้ทำกันอยู่แล้ว"

และเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ทีมงานเราก็ได้สร้างทีมงาน ซึ่งเป็นเพื่อนๆ นักส่งเสริมที่อยู่หน้างาน คือ คุณรังสรรค์ เลิศสูงเนิน ,คุณเชิงชาย เรือนคำปา และคุณเสนาะ ยิ้มสบาย เข้าเรียนรู้ KM เกี่ยวกับพืชปลอดภัยที่กรมส่งเสริมการเกษตรมาแล้ว

สร้างทีมงาน โดยให้ไปเรียนรู้KMพืชปลอดภัย

โอกาสนั้นมีมากมาย แต่หากเราสามารถหิบบน และรู้จักที่จะใช้มันให้เกิดประโยชน์ เราก็จะได้ใช้ได้รับประโยชน์จากโอกาสที่มาถึงนั้นได้อย่างแน่นอนครับ

นอกจากตัวอย่างของการสร้างทีมงาน เกี่ยวกับการจัดการความรู้ฉบับที่นำมาประกอบนี้ ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมายที่ได้ดำเนินการเพื่อสร้างความผูกพันให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทั้งเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถในหลายๆ ด้าน รวมถึงด้านการจัดการความรู้ด้วย นอกจากเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรเองแล้ว เรายังได้มีการประสานงานกับหน่วยงานหรือคนภายนอกองค์กร เพื่อร่วมกันพัฒนากระบวนการทำงาน และเสริมหนุนการทำงานซึ่งกันและกันอย่างไว้ใจจำกัดระหว่างพรหมแดนขององค์กร ดังกิจกรรมในปีที่ผ่านมาเช่น

- การนำเจ้าหน้าที่และตัวแทนเกษตรกร เข้าร่วมกิจกรรม KM สัญจร ร่วมกับสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)) เมื่อเดือนมกราคม 2549

- การประสานงานกับ ผศ.ดร.สุนทรี ดวงทิพย์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานวิจัยชุมชน ณ จังหวัดน่าน (27 กุมภาพันธ์ – 1 มีนาคม 2549) ตลอดจนการร่วมการทำงานในการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรให้นำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

- การเปิดโอกาสให้นักส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอ ได้เข้าร่วมกิจกรรมงานสรุปการความรู้ครึ่งปีกรมส่งเสริมการเกษตร (22-23 พฤษภาคม 2549) และงานตลาดนัดความรู้ของกรมส่งเสริมการเกษตร(12 -13 กันยายน 2549)

งานสรุปKM ครึ่งปีกรมส่งเสริมการเกษตร

งานตลาดนัดความรู้กรมส่งเสริมการเกษตร

- การนำนักส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร ไปร่วมนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในงานตลาดนัดความรู้ขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เมื่อ 8-10 กันยายน 2549

สรุปบทเรียนในการสร้างทีมงาน

- **"ตระหนักว่าต้องหาทีมงาน"** ในการทำหน้าที่ในบทบาทของคุณอำนาจ ภาระหนึ่ง พบว่าต้องขยายหรือสร้างทีมงานคุณอำนาจให้เกิดขึ้นอีก หลายๆ คน เพื่อจะได้เป็นแรงขับเคลื่อนการทำKMขององค์กรให้ก้าวไปข้างหน้า ถ้าพึ่งเราเพียงสองคนอีกไม่นานก็คงหมดแรง เพราะมันไม่ยั่งยืนที่เราจะเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กรเพียงชั่วข้ามปี
- **"เป็นแมวมองเพื่อชักชวนเพื่อนมาร่วมทีมงาน"** ในการออกแบบเพื่อหาทีม / สร้างทีม และพัฒนาทีมงานของเรานั้น ต้องค่อยเป็นค่อยไปไม่รีบเร่ง เราเริ่มต้นหาทีมงานและสร้างความเข้าใจและหาโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2549 และค่อยๆ เติบโตทั้งศาสตร์และศิลป์ของKM ในทุกโอกาสที่ทำได้
- **"ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน"** ทุกกิจกรรมที่เราปฏิบัติและเกี่ยวกับKMเราจะเปิดโอกาสให้ทีมงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการทำงานประจำและเราก็เรียนรู้ไปด้วยกัน นอกจากนี้เรายังได้หาโอกาสให้ทุกคนได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ต้องขอขอบพระคุณส่วนกลางที่มีกิจกรรมวิจัยPARเพื่อผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เราจึงใช้กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกัน
- **"หาเวทีและโอกาสได้เรียนรู้และนำเสนอผลการปฏิบัติงาน"** เพื่อเป็นการพัฒนาที่สมบูรณ์ เราจึงหาเวทีหรือหาโอกาสให้ทีมงานได้นำเสนอสิ่งที่ทำเรียนรู้ และยกระดับฝีมือให้เป็นคุณอำนาจที่มีความสามารถจัดการความรู้ในงานได้อย่างดี อันเป็นเป้าหมายหลักของเรา ทุกครั้งที่มีโอกาสผมและคุณสายัณห์จะปรึกษาหารือและนำพาทีมงานได้ใช้โอกาสนั้นอยู่ทุกครั้งที่ไม่ว่าจะภายในองค์กร ในภาคสนาม ใน-นอกจังหวัด
- **"ประเมินผลและเสริมหนุนในส่วนที่จำเป็น"** ทุกครั้งที่เราปฏิบัติงาน เราจะมีมีการประเมินทุกครั้ง และเสริมหนุนทั้งกำลังใจ ศาสตร์หรือศิลป์ที่จำเป็นเท่าที่เราพอรู้ ให้แบบไม่รู้ตัว เช่น การหาหนังสือ บทความ รายงานกิจกรรม บันทึกบล็อก เป็นต้น ให้ได้ศึกษาเพิ่มเติม หรือบางครั้งเราก็จะไปเยี่ยมชม และพูดคุย บางโอกาสเราก็จะแสดงจริงในงานให้ดูประกอบ

บทที่ 10

ผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

จากการปฏิบัติงานในปี 2549 ที่ผ่านมา พบว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ได้ลงมือปฏิบัติ เริ่มเกิดผลตามมาในทุกๆ กิจกรรม แต่จะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมนั้นๆ บางกิจกรรมก็ดำเนินการเสร็จแล้ว แต่ก็มีบางกิจกรรมที่ยังต้องดำเนินการต่อไป การนำเสนอสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่จะนำเสนอต่อไปนี้จะสรุปผลที่เกิดขึ้นโดยไม่ลำดับหรือแยกเป็นรายกิจกรรม เนื่องจากผลบางอย่างเกิดจากการปฏิบัติหลายกิจกรรม หรือกิจกรรมเดียวแต่ส่งผลให้บังเกิดผลได้ในหลายๆ ประเด็น ดังนั้นจึงขอนำเสนอผลที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานในภาพรวม ดังนี้

10.1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

เป็นเวลาเกือบ 1 ปี กว่าที่จะสร้างการมีส่วนร่วมและมองทิศทางขององค์กรร่วมกัน เป็นจุดเริ่มต้นที่ต้องอาศัยการปูทางด้วยการปฏิบัติก่อนแล้วค่อยๆ สร้างความเข้าใจด้วยการปฏิบัติแล้วนำมาสู่แนวคิดหรือหลักของทฤษฎี ซึ่งการจะก้าวสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น สิ่งหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ “การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน”

การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของหน่วยงานสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร เกิดขึ้นจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนักส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัด เมื่อวันที่ 26-27 กรกฎาคม 2549

- กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้วยการแบ่งกลุ่มนักส่งเสริมการเกษตรออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อระดมความคิดร่วมกันเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์

ผลการระดมความคิดของกลุ่มที่ 1 ร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์และได้นำเสนอดังนี้

"องค์กรแห่งการเรียนรู้ ควบคู่หลักการมีส่วนร่วม สร้างชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ผลผลิตมาตรฐานความปลอดภัย"

ผลการระดมความคิดของกลุ่มที่ 2 ร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์และได้นำเสนอดังนี้

"เป็นองค์กรหลักในการพัฒนาเกษตรกร ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการเรียนรู้สู่ชุมชน โดยบูรณาการร่วมกับภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน"

หลังจากการนำเสนอวิสัยทัศน์ของทั้ง 2 กลุ่มแล้ว ก็เป็นการสรุปวิสัยทัศน์ของทั้ง 2 กลุ่มเข้าด้วยกัน ซึ่งเนื้อหาใกล้เคียงกัน จึงได้นำคำหลักของกลุ่มที่ 1 และคำท้ายของกลุ่มที่ 2 มารวมกัน ได้วิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ

"เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ก้าวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน" องค์กรแห่งการ

10.2 เกิดทีมงานคุณอำนวยการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร

ในช่วงเริ่มต้นของการนำการจัดการความรู้มาสู่หน่วยงาน เริ่มจากทีมคุณอำนวย จำนวน 2 คน คือคุณสาธิต ปีกวงค์ และผู้รายงาน ในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา เราได้ขยายผลเพื่อสร้างทีมงานคุณอำนวยเพิ่มขึ้น โดยมุ่งเป้าหมายไปที่นักส่งเสริมการเกษตรที่เข้าร่วมโครงการนำร่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในโครงการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน จำนวน 3 คน คือ

- คุณเชิงชาย เรือนคำปา
- คุณรังสรรค์ เลิศสูงเนิน และ
- คุณเสนาะ ยิ้มสบาย

ในการสร้างทีมงานคุณอำนวยฯ เพิ่มเติม นั้น ผู้ที่เข้าร่วมทีมงานถือได้ว่าเป็นผู้เสียสละ และเป็นบุคลากรที่ทำงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การสร้างและพัฒนาทีมงานนั้น ได้ใช้ทุกโอกาสเท่าที่จะเอื้ออำนวย ทั้งการเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน การเปิดโอกาสให้ได้เข้ารับการ

อบรมเพิ่มเติมความรู้ความสามารถ เป็นต้น จนถึงขณะนี้สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร ได้เกิดทีมคุณอำนวยการจัดการความรู้ในเบื้องต้นนี้อย่างน้อยก็จำนวน 5 คน

ทีมงานจัดการความรู้

10.3 สร้างวัฒนธรรมการส่งเสริมการเกษตรจากการเป็นผู้ถ่ายทอด เทคโนโลยีสู่การจัดการกระบวนการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ การพัฒนาที่ยั่งยืน

การสร้างการเปลี่ยนแปลงนั้น ย่อมใช้วิธีการ กระบวนการหรือระยะเวลาที่แตกต่าง กันไป ในการนำการจัดการความรู้เข้าสู่ระบบส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมานั้น เริ่มสร้างความ เปลี่ยนแปลงเริ่มที่การปรับแนวคิดของนักส่งเสริมการเกษตร ให้มีความเข้าใจและมองเห็น การทำงานที่จากเดิมนักส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี ปรับเปลี่ยนมาเป็นผู้จัดการกระบวนการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ผู้รู้ในท้องถิ่นนำของ ดีในแต่ละพื้นที่มาเป็นผู้ถ่ายทอด หรือที่เรียกว่า “เกษตรกรสอนเกษตรกร”

ผลจากการปฏิบัติงาน ได้ปูพื้นฐานความเข้าใจและบางส่วนได้ลงมือปฏิบัติงาน ส่งเสริมการเกษตรด้วยการใช้กระบวนการหรือเครื่องมือของการจัดการความรู้มาปรับใช้ให้ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และตามศักยภาพที่มีอยู่ ดังตัวอย่างของกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรดังต่อไปนี้

1) การเปลี่ยนบทบาทจากการทำงานที่นักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ (เป็นผู้รู้) ไปเป็นผู้จัดกระบวนการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ด้วยการค้นหาผู้รู้ในพื้นที่ หรือการปฏิบัติที่เป็นเลิศ-ของดีในพื้นที่ (Best Practice) แล้วนำมาจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่ผู้ที่ต้องการอยากเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

2) สร้างรูปแบบการปฏิบัติด้วยการนำการศึกษาดูงานกิจกรรมเด่นในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้นักส่งเสริมการเกษตรได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรหรือผู้รู้ในพื้นที่ เพื่อให้มองเห็นแนวทางการส่งเสริมการเกษตร โดยใช้ผู้รู้หรือของดีที่มีอยู่แล้วในพื้นที่

10.4 เกิดนักวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การยกระดับขีดความสามารถของนักส่งเสริมการเกษตร เป็นอีกภารกิจหนึ่งขององค์กรในการพัฒนาบุคลากร จากการปฏิบัติในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา สิ่งที่กำลังก่อตัวและเกิดขึ้นพอที่จะเห็นเป็นรูปธรรม ก็คือ

1) นักวิจัยที่เป็นนักส่งเสริมการ

เสริมหนุนให้เกิดการยกระดับงานประจำเป็นงานวิจัย หรือเกิดการวิจัยในงานประจำ อันเป็นวัฒนธรรมใหม่ขององค์กร กิจกรรมที่นำมาสนับสนุนให้เกิดทีมนักวิจัยก็คือ กิจกรรมการนำร่องการนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน จำนวนนักส่งเสริมที่เป็นทั้งจุดนำร่องและขยายผลจำนวนทั้งหมด 26 คน ในพื้นที่ 26 ตำบล แต่การปฏิบัติจริง อาจไม่เกิดทีมนักวิจัยครบทั้ง 26 คน เนื่องจากความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกัน ประกอบกับการให้ความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ที่แตกต่างกันนั่นเอง

2) นักวิจัยชาวบ้าน

ในขณะนี้ได้เกิดกลุ่มนำร่อง ที่กำลังอยู่ระหว่างการเรียนรู้และปฏิบัติการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ขึ้นในจังหวัดกำแพงเพชร แต่คงต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการทำการวิจัยในอาชีพของกลุ่มเหล่านี้ แต่อย่างน้อยก็เกิดกลุ่มการเรียนรู้จำนวน 3 กลุ่ม คือ

- เกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกผัก ตำบลคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

- ทีมนักวิจัยชาวบ้าน บ้านแก้วสุวรรณ ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัด กำแพงเพชร (การวิจัย PAR ผลิตข้าวปลอดภัย)

- ทีมนักวิจัยชาวบ้านบ้านหนองกอง ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมืองกำแพงเพชร

นอกจาก 3 จุดที่เป็นจุดนำร่องในการนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเกษตรกรแล้ว ยังมีจุดขยายผลที่ได้ดำเนินการไปพร้อมๆ กันอีกหลายพื้นที่ ที่มีความก้าวหน้าและเกิดกระบวนการที่เรียกว่า “ติดต่อทางปัญญา” ให้แก่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งผลสรุปเฉพาะกิจกรรมนี้ จะได้ดำเนินการและนำเสนอเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติตามแผนการวิจัยของชาวบ้านประมาณต้นปี 2550 ต่อไป

10.5 เกิดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเกษตรใน หน่วยงาน

องค์กรแห่งการเรียนรู้หากจะเกิดขึ้นได้นั้น หน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานได้เกิดการเรียนรู้ไม่ หากแต่เป็นบุคคลในองค์กรต่างหากที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีความก้าวหน้า และยกระดับขีดความสามารถทั้งในส่วนของ

1. องค์ความรู้ในส่วนบุคคล
2. องค์ความรู้ของทีมงาน และ
3. องค์ความรู้ของหน่วยงาน

ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา จากการสรุปรายงานตั้งแต่บทแรกๆ จนถึงบทนี้ จะเห็นว่าองค์กรได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากมายเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานทั้ง 3 ระดับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และเกิดองค์ความรู้จากการปฏิบัติในแต่ละเรื่องไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ในเรื่อง

- การเรียนรู้บทบาทตนเองจากภาคสนาม
- นักส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพ
- การสอนงาน
- การเรียนรู้จากเครือข่ายจังหวัดน่าน (ชุมชนแนวปฏิบัติ)
- นำการจะการความรู้เข้าสู่ระบบส่งเสริมการเกษตร
- เพื่อนช่วยเพื่อนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการความรู้
- การยกระดับนักส่งเสริมการเกษตรทำงานประจำให้เป็นงานวิจัย
- การสร้างทีมงานและเครือข่าย

ซึ่งทุกเรื่องก็จะเกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริง รวมไปถึงข้อห้ามหรือข้อควรปฏิบัติ (Do and don't) ต่างๆ ซึ่งก็ต้องดำเนินการและเรียนรู้และพัฒนาการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร โดยใช้เครื่องมือของการจัดการความรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด

10.6 กำลั้งใจจากการปฏิบัติงาน

นอกจาก 5 ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผลจากการปฏิบัติงานในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานยังได้รับกำลั้งใจจากสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ได้มอบรางวัลจากการจัดการความรู้หลายรางวัล คือ

1. ได้รับรางวัล “สุดคะเนิง” ประจำเดือนมกราคม 2549 โดยผู้ที่ได้รับรางวัลคือ นายวิรุยุทธ สมป่าสัก นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร จากการบันทึกคลังความรู้ทางเว็บบล็อก Gotoknow.org
2. ได้รับรางวัลคุณลิขิตดีเด่น ในรางวัล “จตุรพลัง” ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2549 โดยผู้ที่ได้รับรางวัลนี้คือ นายวิรุยุทธ สมป่าสัก นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร
3. ได้รับรางวัลคุณอำนวยดีเด่น ในรางวัล “จตุรพลัง” ประจำเดือนเมษายน 2549 โดยผู้ที่ได้รับรางวัลคือ คุณสายัณห์ ปีกวงค์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 7 ว สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร
4. ได้รับรางวัลคุณกิจดีเด่นในรางวัล “จตุรพลัง” ประจำเดือนพฤษภาคม 2549 โดยผู้ที่ได้รับรางวัลนี้คือ คุณสมหมาย พลอาจ หมู่ที่ 1 ตำบลลุยบ้านโอง อำเภอรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

10.7 ผลกระทบต่อการเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนสู่สังคมแห่งความรู้

จากการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร และผ่านการเล่าเรื่องผ่านเว็บบล็อก Gotoknow.org ซึ่งได้บันทึกเรื่องราวต่างๆ เพื่อเป็นคลังความรู้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่สู่สังคมในวงกว้าง เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และบอกเล่าในสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน

และส่วนหนึ่งของการได้มีโอกาสเข้าร่วมงานการจัดการความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากต่างหน่วยงาน ก็ได้รับการแนะนำจากสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) และนอกจากนี้มุมมองจากคนนอกที่ได้ติดตามและคอยให้กำลั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจนับได้ว่าเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นในการเป็นส่วนหนึ่งที่หน่วยงานสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร ได้ช่วยขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมความรู้ ดังที่ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ได้สะท้อนในบันทึกของท่าน (รายละเอียดในภาคผนวก 1)

ในการปฏิบัติงานในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา น่าจะยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานอีกในหลายประเด็น แต่บางครั้งก็ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจน เพราะเนื่องจากการนำการจัดการความรู้มาสนับสนุนการปฏิบัติงานในงานส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดกำแพงเพชร ผลกระทบบางอย่างก็เป็นผลสืบเนื่องจากกิจกรรมอื่นร่วมอยู่ด้วย ซึ่งอาจจะยากในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นการเฉพาะ และแม้แต่สิ่งที่ได้นำเสนอไปแล้วทั้ง 7 ประเด็นข้างต้น ก็อาจไม่ได้เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ดำเนินภายในปี 2549 นี้เท่านั้น

ดังนั้น ก็เป็นองค์ความรู้หนึ่งที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานในปีที่ผ่านมาว่า บางครั้งหรือส่วนใหญ่ การที่จะดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายใดๆ ก็ตาม ต้องกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานหรือหาวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นๆ ไปได้หลายๆ วิธี และแต่ละวิธีก็จะต้องสอดคล้องหรือเสริมหนุนซึ่งกันและกัน